

Jan Bonneure

Cactus: 'leven' in Brugge !

1. Van café met inhoud naar muziekcentrum

Cactus werd geboren in november 1972. Onder bezieling van o.a. president-fondateur Rolle Debruyne werd een klein cafeetje opgestart in een voormalig bordeel in de Sint-Amandsstraat, vlak bij de markt in Brugge. Het was wellicht de eerste non-establishmentplek in Brugge waar jongeren terecht konden. Ontstaan in de nasleep van mei 68. Vrijwilligers deden de bar, kussens en kaarsen tekenden het interieur, rozenbottelthee, warme chocomelk en verse soep stonden obligaat op de kaart. Een pintje (fles, uit zware houten bakken, van tap was nog geen sprake) kostte toen een frank of tien (vijfentwintig eurocent). Westmalle liep zoet binnen en als aperitief dronk je geen martini of porto, maar een stroperig 'pikeurtje'. Ik weet niet of dit nog bestaat.

Dat van in het begin reeds Cactus geen gewoon café was, maar integendeel openstond voor jongeren met ideeën en voorstellen, getuigen volgende drie anekdotes uit de beginjaren (iets toeristisch, iets met muziek (toen reeds!) en iets met engagement):

- fietsenverhuur: nog lang voor Brugge echt toeristisch boemde, begon Cactus met het verhuren van fietsen om Brugge te bezoeken. Veel veel later pas is dit algemeen geworden.

- Indisch sitarconcert: Cactus slaagde erin om de Walburgakerk volledig uitverkocht te krijgen voor een sitarconcert, waarvoor Cactusvrijwilligers de drie spelers helemaal uit Amsterdam gingen halen. Voor die tijd was dit heel vooruitstrevend, mede dankzij een heel moderne pastoor, ook al was hij al oud. Hij besepte toen al dat de kerk meer naar buiten moest treden. Momenteel getuigt bijvoorbeeld de Magdalenakerk van eenzelfde ruime oecumenische ingesteldheid.

- In die jaren 70 reeds organiseerde Cactus een voedsel- en energiesalon in het Concertgebouw in de Sint-Jakobstraat. Dat was ongezien. De voedselproblematiek in de wereld was toen al brandend actueel en blijft dit meer dan ooit. Toen reeds werd de kaart van de alternatieve energie getrokken, wat nu ook prangend aan de orde is na de ramp in Japan.

Ikzelf heb die beginjaren niet meegemaakt. Pas terug in Brugge beland na studies in Gent, sloot ik mij aan bij een groepje mensen uit Cactus, die een viering '10 jaar mei 68' planden. Dit feest ging door in het Astridpark, beter bekend als 'den botanischen hof' met bar en muziek, en in het reeds genoemde Concertgebouw met tentoonstelling en debat. Er werd hiervoor vergaderd bij mensen thuis in de woonkamer en er werd afgerond in de Cactus. We voelden ons goed en bleven verder doen. Er was geen weg terug en gelukkig maar. De overtuiging was sterk.

Heel wat initiatieven: de volkshogeschool, de wereldwinkel, het vrouwenhuis, het AFF (antifascistisch front), werkgroep geestelijke gezondheidszorg, BAKS (Brugse actiegroep voor kernstop),... hebben in die beginjaren het levenslicht gezien en aan de toeg van de Cactus hun plannen (waar)gemaakt en hun vrijwillige medewerkers gevonden.

Cactus is altijd een 'stekelig' café geweest en was dus voor velen een doorn in het oog. Het linkse gedachtegoed moest opboksen tegen een eeuwenlange CVP-meerderheid en -ingesteldheid. Niettemin werd opgebokst: Cactus gaf vorming, voerde actie, bracht mensen samen, lanceerde initiatieven. En het was voor ieder met het hart op de juiste (linkse) plaats the place to be. En vanaf het begin was de vrijwillige inbreng vanzelfsprekend.

In januari 1980 drong zich een splitsing op, een beetje tussen realos en fundis, tussen vormingswerkers en actievoerders. De Volkshogeschool (met roergangers John Loose en Jan Demuyne) verhuisde ook zijn secretariaat naar de Baliestraat in Brugge (café De Torre, waar de cursussen reeds plaatsvonden). Vzw Cactus '80 werd opgericht en ging verder met de acties tegen kernafval- en wapentransporten, betere fietsmogelijkheden, rationeel energieverbruik, om maar enkele strijdpunten te noemen.

De overgang van Cactus-actiecentrum naar Cactus-muziekcentrum is geleidelijk gebeurd en heeft twee oorzaken:

De inzet van Cactus voor een aantal heikele punten bleek vruchten af te werpen. Er kwam bv. een verbod op de kerntransporten (na een geslaagde treinblokkade in Sint-Pieters-Brugge). Fietsers kunnen nu veel veiliger de baan op dankzij inspanningen van de (plaatselijke) overheid,... Heel wat van onze eisen waren of werden ingelost, ook

mede dankzij de inspanningen van Agalev, het huidige Groen! En dan sta je een beetje op straat. Twee: er werden elk jaar straatfeesten en een braderie georganiseerd op het Sint-Amandsplein, begin oktober, waar Cactus aan meedeed met muziek, kinderanimatie, infostands,... Meestal met slecht weer. Kunnen we niet beter iets in de zomer proberen? Of, vroegen medewerkers, concertjes organiseren in het café?

Veel aanbod op het vlak van niet-klassieke hedendaagse muziek was er toen niet in Brugge. Cactus werd bevraagd en ging hierop in. Naast het Cactusfestival (zie verder), werden kleine concertjes georganiseerd in het café of buiten op het plein. Music in the air.

In 1988 kreeg Cactus het deksel op de neus. Het café werd verkocht om gesloopt te worden en plaats te bieden aan een nieuwbouw. Na een legendarisch sluitingsfeest ging Cactus op zoek naar een nieuwe locatie en vond die uiteindelijk, na veel nachtelijke vergaderingen, vooral over financiën en materiële perikelen, in de Langestraat in Brugge. De voormalige afspanning 'De Grooten Hert', dicht bij de Kruispoort, werd omgebouwd tot Cactuscafé, met op de eerste verdieping een klein secretariaat en een vergaderzaaltje. De opening ervan vond plaats in november 1989, met een perfect gevoel voor timing: op het moment van de val van de Berlijnse Muur.

Na het lange wachten was de nieuwe Cactus een schot in de roos: mooi groot café, mét keuken, buitenterras en podium voor optredens. Direct opnieuw weer the place to be. Met Francis Op de Beeck, reeds van begin 1980 aan het roer, werd Cactus opnieuw op het spoor gezet. Hij verliet Cactus (begin 2000) voor een job in het nieuwe Concertgebouw en werd vervangen door Dany Gryson.

De concerten hadden in die mate succes dat uitgekeken moest worden naar een extra locatie. Die wordt gevonden in de Sint-Jacobstraat in het centrum van Brugge, deze keer in een voormalig kabaret in de kelderverdieping van een oude garage, waar oudbuurman 'Rodneys' uit de Sint-Amandstraat de bovenverdiepingen uitbaatte (rechtover het Concertgebouw, later de Korre, nu de Republiek). De CactusClub was geboren, we schrijven begin 1990.

Een drietal jaar later werd het café in de Langestraat verlaten en verhuisde de Cactus naar die Republiek, waar een splinternieuw Cactuscafé

werd opgezet. Cactus kreeg er ook zijn kantoor en zat er samen met Het Net (voormalige Korre) met Robrecht De Spiegelaere als bezieler. In 2002 werd hij opgevolgd door Joris De Voogt, die ooit de 'kunstrepubliek West-Vlaanderen' uitriep. De naam Republiek is gebleven en Cactus zat er in goed gezelschap met filmclub Lumière, Q-tag en het ondertussen vermaarde Cinema Novo filmfestival, begin jaren 80 opgestart als festival van 'de derde film' door de onlangs overleden Georges Micholt.

De concerten in de CactusClub werden druk bijgewoond, maar gaandeweg bleek een kelder toch niet echt een goeie locatie te zijn. Te klein, ook voor de artiesten, moeilijk te bereiken met alle materiaal, geluidsoverlast, ... Het Cactuscafé bleek gaandeweg ook niet echt goed te draaien.

In 2004 verlaat Cactus de Sint-Jakobstraat. Er wordt een akkoord bereikt met de stad (cultuurcentrum) om als een soort bevoorrechte partner gebruik te maken van de nieuwe Magdalenazaal in Sint-Andries-Brugge. Ook de kantoren verhuizen naar Sint-Andries. Twee weekends per maand, acht maand per jaar maakt Cactus gebruik van de Ma/Z voor de concerten. De foyer wordt uitgebaat door Stricto Tempo, zustersvzw van Cactus.

In 2010 bijvoorbeeld bracht Cactus 101 acts op 35 concertavonden, die bijgewoond werden door ongeveer 14.000 personen. Enkele concerten werden ook gebracht in en in samenwerking met het Concertgebouw (bijvoorbeeld het "Music in Mind"-festival) en de Stadsschouwburg.

Naast deze eigen programmering staat Cactus, in opdracht van het stadsbestuur, ook in voor de programmering en organisatie van het stadsfestival 'Klinkers', met als afsluiter het dansfestijn 'Benenwerk' in de hele binnenstad.

Cactus heeft momenteel een tiental mensen in dienst, met Patrick Keersebilck, reeds sedert 1985 actief, momenteel als directeur-programmator. Cactus kan daarnaast rekenen op een 600-tal vrijwilligers die alle activiteiten in goede banen helpen leiden. Zonder hen was en is dit alles niet mogelijk.

Toekomst:

Cactus bestaat volgend jaar 40 jaar en dat zal op een of andere manier gevierd worden.

Omdat het soms heel moeilijk is of zelfs onmogelijk om bepaalde acts binnen de agenda van het cultuurcentrum in te passen, besliste de Raad van Be-

stuur een aanvraag in te dienen voor de bouw van een nieuwe Cactus. Een kleine club (500 mensen), secretariaat en kantoren, én een nieuw Cactuscafé zal worden opgetrokken naast de Magdalenazaal. De verschillende overheden steunen dit project en tegen 2014 zou de nieuwe Cactus een feit moeten zijn. 'Bruges-la-vivante'!

2. Cactusfestival

Het Cactusfestival hebben we eigenlijk te danken aan een paar Antwerpenaren:

Zomer 1981: mooi weer, terras buiten, lekker muziekje. Een op sterven na dood VW-camionnetje komt aangetuft. Een man of vijf stapt uit, komt naar de toog en zegt: 'Wij zijn 'External', kunnen wij hier vanavond optreden, leuk café, schoon pleintje.' En een paar uur later was het eerste optreden op het 'Cactuspleintje', zoals het ondertussen werd genoemd, een feit. Een paar planken op bierbakken, een balk met een spot vanuit de eerste verdieping, meer was niet nodig, en die Antwerpenaars deden de rest. Het werd een gigantisch succes (in die tijd was symfonische rock nog jé van hét) en die avond is het idee om concerten in te richten én zelfs een meerdaags feestje te organiseren ontstaan. Cactus had totaal geen kaas gegeten van het organiseren van een festival, maar onze Antwerpse vrienden zouden instaan voor de technische kant van de zaak. Ondertussen zijn zij uitgegroeid tot een van de grote sound & light-firma's in West-Europa.

Cactusfestival door de jaren heen:

- De eerste editie, juli 1982. Het begrip 'festival' is geboren. En we gaan ervoor, direct vijf dagen, van woensdag tot zondag. Mét steun van de buurt (o.a. Rodneys Pizza House, toendertijd eerste en enige pizzabakker). Rock-'n-roll, folk, kinderspeelgoedmarkt. Een rudimentair podium voor het café, waar tot 's morgens vroeg activiteit was en waar men bleef slapen. De eerste die wakker was haalde boterkoeken. De jonge 'cactus '80' bracht het voor mekaar voor het eerst in Brugge een dergelijke happening te brengen, want dat wás het. De programmering gebeurde de eerste jaren tijdens avondlijke vergaderingen, waar de

- medewerkers hun voorstellen konden doen. Groepjes stuurden ons cassettes toe. Na menig uur en menige pint werd een programma samengesteld. Namen: Q-BIC, Hot Club de Bruges (met Eric Neels), folkgroep Kriekeljoen, het Brugs Strijdkoor en Johan Akkermans. Gratis, een tiental vrijwillige medewerkers en een paar honderd bezoekers. De politie stond erbij en keer ernaar.
- Tweede editie 1983. Wij hadden de smaak te pakken, maar de politie heeft het woordje 'festival' nu ook in haar woordenboek staan. Muziek mag tot middernacht! Give Buzze, Picco Bello, clown Leoarda Alalu en Maxwell Street. De intrede van de drankbonnen (toen 27 BEF/stuk, in 2011 was dit 1.90 euro).
 - Op de derde editie (1984), met o.a. het Brugse Sint James Infirmary (Chris Claeys) en een hondenshow (met het cactuspersoneel in de jury) kregen we voor het eerst te maken met 'the show bizz': Bea Van der Maat (met toenmalige groep Chow Chow) bracht in het tot kleedkamer omgetoverde kleine secretariaatje van Cactus haar eigen kapper mee!
 - 1986: eerste editie in het Minnewaterpark! Het Cactuspleintje werd te klein en we verhuizen naar het mooie Minnewaterpark. Een schaalvergroting die dankzij het trouwe publiek ook financieel haalbaar bleek. Een afgedankte camionette van frieten Verkinderen werd de bonnetjesstand (met een grote kartonnen doos als geldkoffer!). De eerste T-shirts. Rock en blues op vrijdag en zaterdag, wereldmuziek op zondag. Een in het geheugen geprent optreden van de Waalse 'Gangsters d'Amour'. Bruggeling Marec life aan het tekenen.
 - Zevende festival in 1988. Peter Six tekent de affiche, Vaya con Dios en Blue Blot tekenen voor de muziek en de eerste sponsors van betekenis duiken op: Lotto en Pisang Ambon!
 - De tiende editie in 1991. Dit moet gevierd worden! En dat doen we met een vierde dag. Een compleet, maar dan ook compleet uitgeregende editie. Jan Dewilde op donderdag, Luka Bloom op zaterdag en The Shuffle Demons op zondag bewijzen evenwel met aangrijpende concerten dat regen en onweer muziek niet in de weg staan. Het opeengep(l)akte publiek bewijst dit eveneens.
 - 1992. Het schepencollege vraagt Cactus uit te kijken naar een locatie buiten de binnenstad! Lawaaioverlast, hinder, de gekende kritieken. Toenmalig cultuurschepen Hugo Stevens steekt evenwel zijn nek uit: hij roept alle betrokken partijen bij elkaar (Cactus, groendienst, politie, reinigingsdienst) met één vraag: 'give me one good reason waarom het festival uit het park weg zou moeten!' Die was er niet en met afspraken raak je heel ver. Sonny Landreth, de betreurde Chris Withley, en Arno met zijn 'Charles et les Lulus' konden hun gang gaan.
 - 1992 is ook het eerste betalend festival. De kosten (gages, materiaal) blijven maar stijgen. Dit luidt het tijdperk in van dranghekkens, polsbandjes en security. En elk jaar is en blijft het een sport om die security te omzeilen. Liever het Minnewaterpark overzwemmen dan 100 frank betalen!
 - Dertiende editie (1994): het festival groeit, het Bargeplein wordt ook festivalterrein. De vrijwilligersgroep groeit ook (running gag: elk jaar wordt een groentje het veld rondgestuurd op zoek naar de 'backstagesleutel') en het eerste medewerkersdraaiboek is een feit. Waar voorheen met telefoon geklungeld werd (van gsm was nog geen sprake) deed de walkie-talkie zijn intrede. Candy Dulfer, Maceo Parker en Soulwax konden hun mooi ding doen en Bob Geldofs schitterende concert liet even op zich wachten, omdat hij eerst de WK-finale voetbal wou zien.
 - 1995. Peter Jonckheere heeft ondertussen reeds een aantal jaar voor schitterende affiches gezorgd. Bootsy Collins is verantwoordelijk voor het lijflied binnen Cactus 'én den hoed van bootsy collins!'. Michelle Shocked trad op op zaterdag en hielp ook mee afwassen in de backstagebar op zondag. Salif Keita sloot af.
 - Eén herinnering aan editie '96: op uitnodiging van Cactus rechtstreeks overgevlogen uit de States: het volslagen ongekende Sixteen Horsepower, met evangelist David Eugene Edwards als bezieler, dé revelatie, speelde alles en iedereen in de schaduw, zélf Willy Deville.
 - 1998 was opnieuw een rampeditie: DAAU, Paul Weller en Marisa Monte gaven het beste van zichzelf, met het water in hun laarzen! Een dagticket kost ondertussen 450 BEF, een pintje 50 BEF. Ondertussen wordt ook steeds meer aandacht geschonken aan de inrichting van het park en aan

randanimatie op het terrein tussen de optredens door.

- Editie 2000: ik onthoud de optredens van Tindersticks, Zita Swoon en de uitmuntende Malinese zangeres Rokia Traore.
- Over het Cactusfestival 2003 schreef in Humo-uitlaat iemand het volgende: *'Ik heb 27 Werchters achter mijn rug. De Pinkpoppen kwamen mijn oren uit, (...), Sfinks leek me op de duur het wk voor alternatievelingen. Van Pukkelpop kreeg ik pukkels. Maar, hallelujah! Praise the lord! Op Cactus was er de jazzy Bozz Scaggs, de funky as hell Toots and the Maytals, de schitterende Joe Jackson Band en de onvolprezen Bonnie Raitt. In Brugge brachten ze me terug op het ware festivalpad: Ruimte! Een groen park! Een prachtige stad! Eetbaar eten!'*
- 'Cactus profileert zich tegen de stroom in van almaar groter en steeds meer. De grenzen van het park zijn de grenzen van het festival. Cactus is een festival op mensenschaal en het Minnewaterpark is daar een essentieel onderdeel van.' Op deze manier werd editie 23 gelanceerd met als uitschieters het Deense Under Byen, Macy Gray, Patti Smith, Ozomatli en Elvis Costello.
- Muziek maakt het mooie weer! Cactus spant zich elke editie in om een waaier van genres in een homogeen programma aan te bieden. Pretpunk met The Presidents of the USA, gitaarrock met het Noorse Madrugada, ska en reggae van Babylon Circus, zeer sympathieke gasten uit het Franse Lyon, singer-songwriter Bonnie 'Prince' Billy, zij maakten het mooie weer in 2005, letterlijk.
- 2006: Cactus organiseert al een kwarteeuw een festival! En de kleinschaligheid waarop dit blijft gebeuren is net dé troef. Het publiek houdt van deze formule, dat is ondertussen gebleken. Dankzij de inspanningen van deelverantwoordelijken én dankzij de inzet van honderden vrijwilligers slagen we er elk jaar in een volwaardig product neer te zetten, dat zelfs tot in het buitenland gesmaakt wordt. Enkele namen: Erykah Badu, Rufus Wainwright, Bajofondo Tango Club en de 'crazy' Gnarls Barkley.
- Cactusfestival is en blijft een sterk merk. Ondanks concurrenten als Werchter Boutique en het Luikse 'Les Ardentes' daagden

in 2008 opnieuw circa 20.000 bezoekers op. *'First we take Manhattan, than we take Bruges!'* Op de extra dag bracht Leonard Cohen een concert van een bijna buitenaardse schoonheid: 8.000 toehoorders, nooit was het zo stil in het park. Verder onthouden we Cinematic Orchestra, Shantel en het weergaloze Devotchka. Dit zijn geen headliners, maar zij maken, net als die topnamen, het cactusprogramma zo uniek.

Dit is wat Cactus altijd deed en blijft doen: nieuwe, relatief onbekende, maar kwalitatief sterke groepen brengen in combinatie met klinkende namen.

- Dat Cactus goed bezig is, blijkt ook uit de bekroning van de festivaleditie 2010: 'beste klein festival van Europa'!! We onthouden vooral de concerten van Elvis Costello, Tori Amos, Ghinzu (het Waalse Deus), Balkan Beat Box en Baltazar. OVAM bekroonde ook het festival als voorbeeldfestival op het vlak van milieuzorg en afvalbeleid.
- De dertigste editie is ondertussen ook voorbij. We zagen er het concert van de legendarische Brian Ferry en hoorden hemelse stemmen van Isobel Campbell en Mark Lanegan. Ook Triggerfinger, Lyle Lovett en Lamb deden het. Staff Benda Bilili (gehandicapte straatmuzikanten uit Congo-Kinshasa) bouwde een feestje en Mogwai sloot op onnavolgbare wijze het festival af.

Toekomst:

Cactus gaat op deze ingeslagen weg verder en werkt aan het comfort van de bezoeker (bredere ingang, gehandicaptenpodium, tweede brug, meer en gratis toiletten,...). De aankleding van het terrein wordt verder uitgebreid en mooier, de randanimatie eveneens. Het woordje feeëriek blijft terugkeren in de pers. Een uitbreiding met een tweede podium wordt momenteel onderzocht.

Elk jaar een gigantische klus, elk jaar geklaard door de enthousiaste vrijwilligers. En elk jaar opnieuw vinden duizenden mensen uit binnen- en buitenland de weg naar het mooie Minnewaterpark, de uitgelezen locatie voor het driedaagse muziekfeest. 'Bruges-la-vivante'! ■

Meer informatie over Cactus vindt u op www.cactusmusic.be en www.cactusfestival.be.